ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu Mgr. Davida Hipšra a soudců JUDr. Pavla Molka a JUDr. Tomáše Foltase v právní věci žalobce: **Z. P.,** proti žalovanému: **Úřad práce ČR – krajská pobočka v Liberci,** se sídlem Dr. Milady Horákové 580/7, Liberec, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci ze dne 20. 4. 2018, č. j. 59 Ad 3/2018 - 22,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I.

[1] Žalobce se žalobou domáhal ochrany před nezákonným zásahem žalovaného spočívajícím v nevyplacení dávek doplatku na bydlení a příspěvku na živobytí. V řízení před krajským soudem požádal o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů. Krajský soud poukázal na to, že v usnesení ze dne 9. 2. 2018, č. j. 59 Na 2/2017 - 37, které se rovněž týkalo žalobcovy věci, mu bylo přiznáno osvobození od soudních poplatků, avšak návrh na ustanovení zástupce z řad advokátů byl zamítnut; žalobcovu kasační stížnost následně Nejvyšší správní soud zamítl rozsudkem ze dne 4. 4. 2018, č. j. 10 As 75/2018 - 17. Krajský soud své závěry v nyní projednávané věc založil na stejných skutkových okolnostech a konstatoval, že poměry žalobce odůvodňují osvobození od soudních poplatků v plném rozsahu, avšak nikoliv ustanovení zástupce z řad advokátů. Konstatoval, že žalobce je dostatečně obeznámen s chodem soudního řízení – v minulosti opakovaně vystupoval v řízeních před krajským soudem, v některých případech i úspěšně, jak v pozici účastníka řízení, tak obecného zmocněnce; jeho návrh na osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů, jakož i žaloba,

byly řádně zformulovány a podepřeny odkazy na judikaturu. Ustanovení zástupce z řad advokátů proto nebylo nezbytně třeba k ochraně práv žalobce, neboť ten je schopen je dostatečně hájit sám.

II.

[2] Proti usnesení krajského soudu podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížnost. V té uvedl, že mu bylo usnesením upřeno právo na spravedlivý proces podle čl. 36 a čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Stěžovatel s ohledem na svou tíživou finanční situaci nemá ani možnost se s advokátem poradit ohledně rozsahu a způsobu uplatňování ochrany svých práv. Z judikatury Nejvyššího správního soudu a Ústavního soudu vyplývá, že účelnost a potřebnost právního zastoupení nelze dovozovat z úrovně právních znalostí a schopnosti podat (kvalitní) žalobu. I osoby s formálním právním vzděláním mají totiž v určitých situacích právo na právní pomoc, stěžovatel nadto stojí v řízení proti specializovanému orgánu, který disponuje odborným zázemím a neomezenými možnostmi vedení řízení. Krajský soud i Nejvyšší správní soud v rozsudku č. j. 10 As 75/2018 - 17 proto pochybily, pokud odvíjely nezbytnost ustanovení zástupce z řad advokátů od schopností účastníka řízení. Nezbytnost zastoupení by totiž měla být aplikována pouze v případech bezúspěšného uplatňování práva. Stěžovatel konečně nesouhlasil ani s poukazem krajského soudu na to, že může požádat o přidělení právního zástupce u ČAK, neboť to je možné pouze v případech, kdy účastník řízení nesplňuje podmínky pro ustanovení advokáta soudem; stěžovatel však tyto podmínky splňuje.

III.

[3] Nejvyšší správní soud předně podotýká, že v souladu se závěry usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 - 19, publ. pod č. 3271/2015 Sb. NSS, není podání kasační stížnosti proti usnesení o neosvobození od soudních poplatků spojeno s poplatkovou povinností ani s povinným zastoupením advokátem.

[4] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[5] Kasační stížnost není důvodná.

[6] Podle § 35 odst. 9 s. ř. s. může být navrhovateli ustanoven zástupce z řad advokát tehdy, (i) jsou-li u navrhovatele předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a (ii) je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv. V případě stěžovatele byla první podmínka splněna, sporné tedy je, zda byla splněna podmínka druhá. V rámci posuzování druhé podmínky je třeba provést komplexní posouzení mnoha relevantních skutečností vztahujících se jak k osobě účastníka řízení, tak k povaze daného sporu. Je proto nutné zohlednit osobní poměry účastníka řízení (dlouhodobá finanční situace, vzdělání a zkušenosti, profese), důležitost sporu pro účastníka a případně také jeho emoční účast v něm; dále je třeba hodnotit složitost věci (obtížnost právních otázek, složitost

dokazování), schopnost účastníka ve sporu argumentovat (formální a obsahová úroveň žaloby), případně také povahu druhé strany sporu (zda jde o specializovaný orgán s odborným personálem) (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 4. 2013, č. j. 6 As 23/2013 - 9; ze dne 16. 11. 2011, č. j. 6 Ads 130/2011 - 30, publ. pod č. 2565/2012 Sb. NSS; ze dne 27. 5. 2004, č. j. 4 As 21/2004 - 64; ze dne 19. 10. 2006, č. j. 6 Azs 306/2005 - 66; ze dne 14. 4. 2005, č. j. 6 Ads 13/2004 - 20, publ. pod č. 616/2005 Sb. NSS). Posouzení relevantních okolností přitom musí být komplexní a nikoliv pouze schematické či formální (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu z 26. 2. 2004, č. j. 6 Azs 19/2003 - 45, publ. pod č. 492/2005 Sb. NSS). Z toho důvodu nelze na jedné straně odbýt návrh na ustanovení zástupce například s tím, že v řízení není zastoupení povinné, na straně druhé však nelze ani mechanicky poukazovat na jiná rozhodnutí, ve kterých bylo návrhu vyhověno, aniž by bylo vzato v potaz, že se vždy jedná o vysoce individualizované rozhodnutí závislé na zhodnocení velkého množství faktorů.

[7] Nejvyšší správní soud v rozsudku č. j. 10 As 75/2018 - 17, týkajícím se téhož stěžovatele, konstatoval, že v projednávaném případě se jedná o spor dotýkající se základního práva na pomoc v hmotné nouzi podle čl. 30 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, a tudíž o spor, který je pro stěžovatele existenčně důležitý. Nejvyšší správní soud však v citovaném rozsudku dospěl k závěru, že stěžovatelovy zkušenosti s vedením sporů jsou dostačující do té míry, že i s ohledem na dotčení základního práva vyloučily, že by bylo ustanovení zástupce nezbytně potřeba k ochraně stěžovatelových práv. Stěžovatel se v nyní projednávané kasační stížnosti snaží tento závěr vyvrátit, avšak žádnému z jím předložených argumentů nelze přitakat. Na prvním místě je třeba odmítnout stěžovatelův názor, že druhou podmínku pro ustanovení zástupce z řad advokátů, podle níž lze zástupce ustanovit jen, je-li to nezbytně třeba k ochraně práv navrhovatele, by neměla splňovat pouze podání, která jsou bezúspěšným či šikanózním uplatňováním práva. Posuzování, zda se nejedná o zjevně bezúspěšné či šikanózní podání, je totiž pouze jedním z celé řady kritérií posuzovaných v rámci zmíněné druhé podmínky (viz bod 6 tohoto rozsudku). I ve stěžovatelově případě je proto nutné posuzovat tyto ostatní okolnosti relevantní pro ustanovení zástupce.

[8] Přistoupí-li tedy Nejvyšší správní soud ke zvážení jednotlivých kritérií, je zřejmé, že spor je pro stěžovatele existenčně důležitý a v důsledku toho i do určité míry emotivní, avšak nikoliv do té míry, aby to stěžovateli znemožňovalo v řízení racionálně jednat a hájit svá práva. Ani složitost věci není taková, že by stěžovateli znemožňovala se účinně hájit, neboť podstatou sporu je stěžovatelovo tvrzení, že se žalovaný dopustil nezákonného zásahu nevyplacením doplatku na bydlení a příspěvku na živobytí. V důsledku toho pak nehraje příliš podstatnou roli ani skutečnost, že druhou stranou sporu je správní orgán s odborným personálem, neboť ten mu ve sporu takovéto povahy neposkytuje žádnou podstatnou výhodu. Rozhodujícím faktorem proto v projednávaném případě stále zůstává právě stěžovatelova schopnost účinně bránit svá práva, která, jak již konstatoval krajský soud a Nejvyšší správní soud, je více než adekvátní. Stěžovatel tuto skutečnost ostatně opět potvrdil formulací nyní projednávané kasační stížnosti, která svou kvalitou předčí i některá podání sepsaná advokáty. Je jistě paradoxní, že čím lépe stěžovatel argumentuje ve prospěch vyhovění své žádosti, tím více se vyhovění této žádosti vzdaluje. To je však pouze důsledkem toho, že účelem ustanovení zástupce je především zajištění efektivní ochrany práv účastníka řízení, a proto pokud je účastník schopen si tuto ochranu zajistit sám (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu č. j. 4 As 21/2004 - 64 a č. j. 6 Azs

306/2005 - 66) a nevylučují-li to jiné okolnosti, jako například přílišná emoční účast ve sporu, vyhovění návrhu na přiznání zástupce z řad advokátu není potřeba. Právě o takovou situaci se jedná v případě stěžovatele, krajský soud proto nepochybil, pokud stěžovateli zástupce neustanovil.

[9] Ve své poslední námitce stěžovatel polemizuje s odkazem krajského soudu na možnost přidělení advokáta podle § 18 odst. 2 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, a to proto, že podmínky pro ustanovení advokáta soudem podle svého názoru splňuje. K tomu Nejvyšší správní soud uvádí, že daná část odůvodnění krajského soudu, se kterou stěžovatel polemizuje, je tzv. *obiter dictum* a pouze reagovala na jeho tvrzení, obsažené v podání ze dne 17. 4. 2018, že má právo také na ustanovení právního zástupce z řad advokátů pro řízení před Úřadem práce. Nejednalo se proto o součást vlastního posouzení návrhu na ustanovení zástupce pro řízení o žalobě, a proto pro posouzení kasační stížnosti není relevantní.

[10] S ohledem na výše uvedené dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji zamítl (§ 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s.).

[11] Soud rozhodl o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti podle § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s. Stěžovatel nebyl v řízení o kasační stížnosti úspěšný, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému, jemuž by jinak právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti příslušelo, soud náhradu nákladů řízení nepřiznal, protože mu v řízení o kasační stížnosti nevznikly žádné náklady nad rámec běžné úřední činnosti.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 24. května 2018

Mgr. David Hipšr
předseda

senátu